

БРОЈ 10 ЛЕТА

НАРОД

Рукописи се не враћају.

Огласи и белешке на-
плаћују се по погодби.Редакција је у улици
Франговој бр. 20.Главна уредник
ДРАГ. С. ГОГИЋ„Народ“ излази свакога
дана по подне.Штампарња се налази у Фран-
ковој улици бр. 20.Власник
КРСТА Ђ. МИЉЕТИЋ

Документа о Чешкој побуни

У последње време швајцарске новине доносиле су вести о честим нередима у чешким крајевима у Аустроугарској, али тек данас сазнајемо занимљиве појединости о размери споменутих изгреда, и то из новина и писама нађених код аустријских заробљеника чешке народности. По тим документима видимо да је било почетком маја ове године великих изгреда у Прагу. Штрајк је букао најпре у металуршким фабрикама и раширио је се и на остале фабрике. За време тих нереда народ је тражио закључење мира и остварење самосталности чешких земаља.

У предграђу Жишко-ву бачена је у ваздух фабрика фишека. Том приликом погинуо је управник и 4 војника. У Пардубицама 30. јуна т. г. приређена је била демонстрација у којој је узело учешћа око 3000 радника из разних фабрика. У Кралупама и у Јичину у Чешкој нереди су узели таквог маха, да су позване мађарске трупе, које су остале у тим местима и даље као гарнизон, да онемогућавају понављање оваквих случајева.

У смиховским фабрикама отпочео је штрајк крајем маја. У Исти-Аусигу одржане су у исто време демонстрације. 20 јула у Сланом пред окружним начелством протестовале су изгладнеле жене из целе околине против продавања рата и против велике глади. Полиција се је умешала, а том приликом погинуло је двоје деце и 2 жене; сем тога 3 друге жене тешко су рањене.

У северној Моравској у индустријском пределу Витковица, Моравска и Пољска Острава, за време демонстрација почињено је било на 6 милиона круна штета, тако да је отишла нарочита депутација министру унутрашњих дела да моли за помоћ за пострадале радње и установе.

Али највећи нереди одиграли су се у Чешкој у вароши Пилзену,

Очито сведок описује ове догађаје у писму датираним од 10. јула ове године.

У понедељак почеле су се скупљати жене по вароши очекујући раднице, кад буду изашли из Шкодиних фабрика. Спојивши се са њима поделили су се на неколико група од којих је свака ударила другим правцем. И одједном је извршен јуриш. За тренутак ролетне на радњама су проваљене, стакла полупана и радње обиле. Народ је навалио на пиљарнице, трговачке радње, слагалишта обуће и штофова, ресторације а било је и приватних кућа које су страдале. Из једне винарске радње изваљана су бурад, и деца, напивши се вина, јурила су пијана опустошеним сокацима. Доведена је војска, која је јуришајући са натакнути ножевима, растеривала руље манифестаната. На неким местима војска је отворила ватру. Пред црквом је смртно погођена једна девојка. Сутрадан по улицама излепљени су плакати, објављујући преки суд. Где то још није било учињено пустошење је трајало даље. Читава два пука Немаца дошла су у Пилзен. Нарочито је у Шкодиним фабрикама оруђа прокламован особито строги преки суд и војници са ножевима терали су раднице у фабрику на рад. Али ништа то није помогло, јер се они нису дали нагонити да понова отпочну да раде.

Радници су онда добили нарочита обећања. Али ако не буду обећања испуњена, доћи ће свакако до нових нереда упркос преком суду. За време демонстрација трамваји и возови нису радили, јер је народ разорио шине. Улице су страшно изгледале; свуда разбијена стакла, а проваљене ролетне на дућанима.

Писмо другог једног лица од 1.-7. такође говори о овим догађајима: »29. 6 нешто се је збило у Пилзену. Свет се је скупио око магацина и јуришем навалио на њих. Све је бачено кроз прозоре и

то не само намирнице, већ и одело, обућа и штофови. Увече сви путеви од вароши били су препуни народа, који је из Пилзена односио разноврсне ствари у околна села.«

Треће писмо од 14 маја наводи, да се у Шкодиним фабрикама десила велика експлозија, која је проузроковала огромне штете у материјалу и причинила нарочито велики број жртава. Према четвртом писму бачено је тада у ваздух 27 слагалишта и исто толико радионица, којом је приликом погинуло 800 људи, а 400 повређено. О овом случају аустријске новине нису ништа јављале.

ЗВЕЗДИЦЕ

Нигде станица:
Федерални савет у Швајцарској намерава да мобилише све војне бегунце, ма којој народности припадали, били жењени или нежењени, живели у Швајцарској пре рата или од рата. Бегунци ће се употребити за разне радове.

Гаргантуа

ПОЉСКО ДРЖАЊЕ

Берн, 22 окт.
Јављају из Беча, да је Сајдлеров кабинет обећао да ће задовољити захтеве које тражи галицијско становништво, да ће укинути место војног гувернера, дати широку аутономију, укинути реквизиције и да ће одмах исплатити општинама штету коју су претрпеле у рату. Председник Пољског Клуба пристао је да ове предлоге поднесе клубу. Клуб је овако пристао на овај компромис: за предлог је било 29 чланова, 7 против њега, а од гласања су одустала 43 члана.

У последњем часу Сајдлер је обећао да ће учинити једну нову концесију.

»У питању полских дегија — каже значајна нота — влада изјављује да ће употребити сав свој утицај да варади да дегије служе кадар у будућој пољској војсци.«

ЕНГЛЕСКА И ПАПА

Лондон, 22 окт.

У Доњем Дому посланик Кинг питао је у једној интерпелацији, да ли Савезници намеравају да пошаљу заједнички одговор на Папину ноту о миру, или се одговор Сједињених Држава сматра као израз намера свих Савезника. Министар спољ-

них послова, г. Балфур, изјавио је, да је британска влада већ нотификовала на Ватикану пријем Папине ноте и да он сматра, да није потребно, после ове нотификације, давати какав одговор.

САЈДЛЕР И ЧЕСИ

Берн, 22 окт.

Чеси су одбили сваки споразум са Сајдлеровом владом. Они сматрају да амнестирани посланици не морају да траже да им се врате мандати, већ да треба просто да им се поврати место у парламенту. Уз помоћ других Словена и немачких социјалиста они знају да ће победити у Рајхсрату.

Овај чешки отпор појачао је неред и бес код немачких странака. Радикали су изашли из Националне Федераци-

је, а њени председник, Доберник, поднео је оставку.

»Крај Цајтунг« закључује из тога да се појављују тешки часови за германизам у Аустрији.«

НЕМАЧКА ПОМОЋ

Милано, 22 окт.

»Журне дела Сера« пише, да се на италијанском фронту налази немачка 14 армија под командом генерала фон Билова, који је већ био на челу непријатељске војске у Русији, у Македонији и у Фландрији. Ова армија изгледа да је састављена од трупа, узетих са разних фронтава, и појачаних деловима који су кични брдском ратовању. Већину чине регрути из Бранденбурга и Шлезвига.

»Корнерс дела Сера« рачуна, да су између Ромбона и Випака, где је непријатељ отпочео напад, Аустро-Немци били концентрисали укупно 30 дивизија.

АДСКЕ НАМЕРЕ

Неколико главних депеша из којих се види сарађа краља Константина и његових влада са Немачком, а против Споразума, већ су дешифриране у Атини. Ево неких од њих:

Кајзер Софији

Захваљујем ти на депешу, коју сам добио и прочитао сам је са дубоким узбуђењем, знајући опасност, које сте преживели ти и Тино (Константин). Дивим се куражи са којом сте се опирали у овим тешким тренуцима, али видим исто тако са великим задовољством држање војске и флоте и њихову верност према краљевском дому. Тину не остаје други пут до да се отворено окрене против својих целата. Његова војничка интервенција против западног крила генерала Сараја донела би решење македонског фронта и ослободила би сироту Грчку. Тино то зна.

Виљем.

Фалкенхаузен

Другу депешу је Теотокис удруго 10 децембра 1916 министарству спољних послова: Фалкенхаузен још у Берлину очекује да сазна решење, која су донета у Атини. У случају неутралности њан ће у Подградац, а у случају прекида са Споразумом у Ларису. Браво треба појачати чету Каравитисову, чији циљ треба да буде, да се пресеку железничка пруга Битол—Софун и да узнемирава позадину војске генерала Сараја. Ова

незванична акција силно ће помоћи Грчку да у тренутку преговора може истаћи своје територијалне захтеве, који могу бити знатно већи у случају акције њего у случају неутралности.

Блајспредер са жаљењем јавља да му, због техничких разлога, није могуће да кредитира Народну Банку са 10 милиона марака, код Њујоршке Банке пошто је врло рђав курс.

Теотокис.

Појачање четне акције

Грчко посланство из Рима послало је овакву депешу 17. децембра 1916:

Пошљите поштом овај телеграм Теотокису, преко Берна: »Кажите Фалкенхаузену да иде у Подградац и појачајте питање о Каравитисовим четима. Каравитис ће добити инструкције и видеће се са Фалкенхаузеном да се споразуме о операцијама. За почетак је потребно 5000 пушака са 300 метака на пушку, шест митраљеза и три брдска топа са муницијом. Осим тога 500.000 франака месечно за људе. Четну акцију потпомагаће редовна војска из Корче.«

Залокостас.

Краљица је очајна.

После скоро месец дана, 13. јануара 1917. Залокостас телеграфисао грчком посланству у Берну:

Молим вас пошаљите ову депешу посланику у Берлину и замолите га за потврду пријема: »Извести ме да ли је Фалкенхаузен добио две депеше, које су му послате преко станице р. с. п. у Прилеп. Да је Хинденбургов одговор био повољнији и категоричнији, Крнски Савет решио би да се нападне. Ја сам сад просто очајна; било је сувише глупо; учинила се погрешка. Пошто су побуњеници заузели Сериго, вероватно ће и друга острва поћи за његовим примером. Поздрав.«

Софија.

Пету депешу је опет Запостас упутио берлинском по-

станику, преко посланства у Берну. Депеша је послата 20. јануара 1917:

Пошаљте посланству у Берлину: Краљ захваљује Хинденбургу за усвојене његове предлоге. Радиће се по овим мерама, како материјал не бишао у савезничке руке.—Утоварити све у вагоне и успротивити се евентуалном покушају Споразума да се дочепа материјала, а уништити сав материјал, ако је потребно; Немачка ће га надокнадити.

У телеграму се даље ређа читав списак материјала. На крају се каже да је Споразум покушао да придобије валију у Смирни, да преда варош, пошто најпре створи тобожњи неред.

Кајзер и бугарски краљ

Хавасова Агенција саопштава здравице, које су измјенали Кајзер и краљ Фердинанд на гала ручку, који је бугарски краљ давао приликом царског доласка у Софију.

Бугарски краљ је наздравио: »У име моје и у име свих Бугара, који су сад уједињени захваљујући заједничком раду славне немачке војске и мога наоружаног народа, а захваљујући помоћи Аустроугарске и нашег савезника Турске, ја вам најављујем дубоку захвалност, што сте нас удостојали својом високом посетом.

Савез склопљен на бојном пољу и запечаћен драгоценом крвљу, заједнички пролијеном, биће трајно добро за оба наша народа у време будућег мира, за која ћемо се ми борити до крајње победе. Ја нарочито хоћу да подвучем, да је и последњи бугарски војник решен да се верно бори на страни својих савезника и да ће све учинити да добије коначну победу, која ће осигурати слободан развитак нашем народу остваривши и уједињење свих Бугара, испуњававши нашу најтоплију жељу.

Краљ Фердинанд је завршио призивајући Божју благослов на Кајзера и подигао је чашу »у здравље моћног савезника, драгог пријатеља, славне немачке војске, будућности пуних лепих обећања и немачког народа.«

Кајзер је одговорио захваљујући краљу на љубазном позиву, који му је дао могућности »да се својим рођеним очима уверим, колико је Бугарска напредовала, под владом краља Фердинанда.

Захваљујући краљу Фердинанду на здравици и чинећи алузију на тридесетогодишњицу његове владавине, Кајзер је рекао: »Срећан сам и поносан се што можете бацити поглед на вашу плодну прошлост. Успеси су крунисали кело, на коме сте непрекидно радили за добро нашега народа, још од сјајних дана када сте ушли у Трново.«

По том је Кајзер говорио о задовољству, које му је причињено напретом, који је остварила Бугарска.

»Са дубоком симпатијом пратили смо жељу бугарског на-

рода за његово национално уједињење.

»Сећајући се своје сопствене прошлости осетили смо из дубине срца, да се налазимо у присном савезу са овим младим и моћним народом; а Бугари, узевши удела за праведну ствар Централних Сила најбоље су потврдили ово осећање.

»Садашњи рат, после славних бораба, допустио је Бугарској да оствари своје историјске аспирације.«

Валем II је завршио, да ће се он ускоро вратити »у мррно доба, које није далеко« да посети Бугарску, која ће тада »брати плодове свог херојског рада у верном савезу са својим друговима.«

Краљ Фердинанд наименовао је Кајзера за команданта шестог коњачког пука.

ЗАЛУДАН ПОСАО

Царих, 22 окт.

Бечки »Арбајтер Цајтунг« изјављује, у име социјалистичке странке да је дужност Централних Сила сада, да израде нов програм о миру, у потпуно демократском духу, и да тај програм поднесу Русији, која би га предложила другим силама Споразума.

»Рајхспост« одговара на овај предлог, да би он био штеган по Централне Силе, чак и да се претпостави та немогућност, да Русија прими аустро-немачку понуду. Све, док се у Енглеској мисли као Лојд Џорџ, не може се говорити о миру, који би Аустрија могла усвојити.

ОРЛАНДО И ПАШИЋ

Крф, 20. окт.

Приликом промене италијанске владе, г. Орландо, нови председник министарског савета Италије, упутио је председнику српске владе г. Пашићу овај телеграм:

»Позван на председништво министарског

савета Италије, за мене је дужност као и част да упутим вашем превасходству искрен и пуно поштовања поздрав. Тај је поздрав у исто време и потврда осећања симпатије и солидарности италијанскога народа са племенитим српским народом. Чак и у часу тешкоћа Италија гаји са непоколебљивим срцем веру у заједничку победу која ће обезбедити свима народима слободу и праведан мир у целој свету.

Орландо.

У име српске владе Г. Пашић је одговорио:

»Снајвећим задовољством сам сазнао за ваше наименовање на важан положај председника министарског савета пријатељске и савезничке нам Италије. Ваш ме је телеграм дубоко гањо, и ја сматрам за своју дужност и за част да вам изјавим своје најдубље уверење да ће италијански народ, руковођен својим непоколебљивим родољубљем и својом храбром војском готовом на све жртве, учинити све да осигура кројњу победу над заједничким непријатељем. Срећан сам што вам могу такође поновити израз осећања симпатије и солидарности које српски народ осећа према храброј и племенитој италијанској нацији.

Пашић.

ИВАН КРЕК

Бечки листови јављају да је умро словеначки посланик доктор Иван Крек, католички свештеник и професор теологије на семинарији у Љубљани. Он је петнаест година посланик у бечком парламенту и заузимао је место једног од најбољих говорника и парламентарних тактичара.

Међу Југословенима др. Крек је уживао велики морални и политички углед. Последњих година он је успео да укљони из управе словеначке Народне Странке и из југословенске политике, др. Шустерчића, оганог политичара бечком двору.

У друштву са др. Коршечем, својим политичким пријатељем, Крек је био један од твораца југословенске политике, крајње непријатељске према аустријској влади. Он, католички свештеник, изговорио је 1 јуна ове године у аустријском парламенту ове речи:

Две су идеје које никако неће пронасти: Словенци, Срби и Хрвати су један народ и они ће припасти заједно једном државном органу, припаће по судбини.

Ако ове идеје не буду остварене у овој држави, и поред нас и против нас, оне ће ипак бити остварене. Последње нестварена југословенских заклетва биће опасна за ову државу.

Недавно је на француском изашло његово дело »Словенци«, које је забрањено у Аустрији и у Немачкој.

Крек је умро у пуној својој животной снази, у педесет другој години.

ЗВАНИЧНИ ИЗВЕШТАЈИ

ФРАНЦУСКИ КОМИНИКЕ

На фронту Ене код Елете Французи су утврдили нови терен од канала Оазе до Корбени. Преко дана била је јака артиљеријска акција на разним секторима Шмен де Дам.

Од 10 октобра, Французи су запленили 200 тешких пољских топова, 222 рововска топа и 1620 митраљеза.

ЕНГЛЕСКИ КОМИНИКЕ

Адмиралитет јавља да је наша лака ескадрила, оперишући у Категату, потопила једну немачку помоћну крстарицу и десет патролних бродова. Спасено је шездесет заробљеника. Ми нисмо имали губитака.

ИТАЛИЈАНСКИ КОМИНИКЕ

Покушаје непријатељске да пређе на десну обалу Таљамента, наше су трупе спречиле.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

МОСКВА.— Васељенски Сабор, изјаснио се за обнављање патријаршијског Синода, који је укинут пре 200 година. Сабор је завршио свој рад.

МАДРИД.— Пошто Тока није успео да састави кабинет, краљ је позвао Гарцију Приета, који је одбио понуду. Мисли се да ће краљ створити војнички кабинет.

РИМ.— Војна ситуација италијанске војске изгледа знатно боља. Велике италијанске снаге почеле су да се гомилају на реци Таљамента, где се, по мишљењу пуковника Русеа, очекује велика битка.

ЊУЈОК.— Влада Сједињених Држава добила је један немачки радиограм, којим се извештава, да су обале Сјењених Држава, Канаде и Кубе, оглашене за забрањену зону и да су немачки сумарени добили наредбу, да врше торпедовања без ограничења.

ЛОНДОН.— Универзитет у Глазгову продужио је за годину дана ректорат г. Поенкареа, да би му се допустило да дође и да држи свој ректорски говор. Његов ректорат од три године, истекао је 13. октобра.

БЕРН.— Вести из Мађарске још су увек врло збркане, и то се тиче унутрашње политичке ситуације. »Цајт« каже да ће бивши аустроугарски посланик у Паризу граф Шекзен повести јаку кампању против графа Карољи. Он га оптужује да је амерички агент и да од Америке добија новац за своју странку. Граф Карољи тражи у одговору да Шекзен прецизира своје оптужбе.

ЦИРИХ.— Немачки аграрци договорили су се са аустријским пангерманистичким вођама да створе један савез међу пангерманистима обеју царевина.

ЦИРИХ.— Немци одnose сву храну из Румуније у Турску, јер у Турској влада глад.

ЛОНДОН.— »Тајмс« пише, да би била неопростива срамота за Савезнике када би закључили мир са краљем Фердинандом. На

против, треба наћи могућности да се закључи мир са Бугарима без његовог краља.

ПАРИЗ.— Специјални дописник листа »Либерте« на француском фронту каже да се Немци спремају да евакуишу утврђено место Лаон.

ЛОНДОН.— Говорећи о последњим ваздушним нападима на енглеске вароши, министар унутрашњих дела изјавио је: »Влада је већ рекла своју намеру да бомбардује енглеске вароши. Два су таква напада већ извршена. Парламенат може бити сигуран, да ћемо наставити своју тактику док не постигнемо свој циљ.

ПЕТРОГРАД.— Лекарска комисија утврдила је, да бивши руски министар унутрашњих дела Протопопов болује од прогресивне парализе.

МАДРИД.— Шпански краљ је одликовао председника португалске републике орденом Карла III о врату.

РИМ.— Краљ Виктор Емануел отпутовао је на ратну зону.

ПЕТРОГРАД.— Привремени Парламенат и забрао је једну комисију за народну одбрану у којој ће бити 41 члан.

ЛОНДОН.— Члан британског ратног савета изјавио је јуче у Доњем Дому, да су енглеске трупе, за последњих седам месеца, заробиле у Фландрији 54.000 људи и заплениле 437 топова. За то време Французи су имали 50.590 заробљеника и 359 заплених топова.

РИМ.— Аустријска влада забранила је сваку кореспонденцију са италијанским заробљеницима у Аустрији. То је учињено поглавато због тога, да се прикрије унутрашња стања у Аустрији.

ЦИРИХ.— На социјалистичком конгресу у Вирцбургу, Шајдеман је изјавио, да сматра да је врло важно за немачки пролетаријат да Немачка не буде тучена. Не тражимо освојене територије, али треба на сваки начин избећи да Немачка буде побеђена.

СРПСКИ ЗВАНИЧАН ИЗВЕШТАЈ

Ноћас смо одбили једну непријатељску патролу у области Старовине.